

OM SKOGSPLANTERING I SKÄRGÅRDEN

Första stadiet i trädplanteringen, skyddspalissaden mot västanvinden.

En sommar ungefär vid sekelskiftet 1899/1900 fick en ung Göteborgsgrabb vara med en om segling längs kusten upp mot norska gränsen. När Fjällbacka passerades, skrev han i sin loggbok med ungdomlig optimism: "När jag blir gammal och rik vill jag köpa mig en ö i skärgården här, för den är den vackraste på hela kusten".

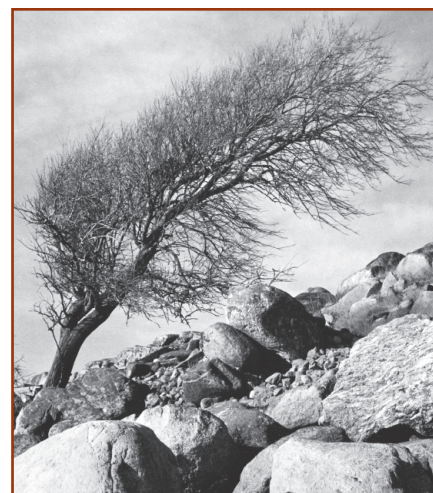
Så värst gammal blev han aldrig och inte heller rik; med tiden "välbärgad" vore nog mera adekvat. Åren gick. Han slutade skolan, studerade medicin, blev läkare och flyttade till Stockholm, men glömde aldrig sin barndomsdröm och lyckan stod honom bi.

En god vän som kände till hans önskan, gjorde honom uppmärksam på en annons i en dagstidning: "Måndagen den 10 mars kl. 12 på dagen låter kamrer Karl Larsson i Fjällbacka genom auktion på Florön för avflyttning försälja 2 boningshus av timmer, därav ett särskilt gott innehållande 6 rum och kök, 3 st. magasin, 1 ladugård samt en tvättstuga." Året var 1931.

Utan att tveka kontaktade Nils Silfver-skiöld omgående kamrer Larsson och köpte per telefon både husen och ön och blev så på några minuter den nya ägaren till Florö - utan att ens ha satt sin fot där.

Det var ett beslut han aldrig ångrade. Florö skänkte honom och hans familj

ett oändligt antal härliga somrar och är fortfarande i familjens ägo. Visst var stället förfallet. Det hade stått obebott och utan tillsyn i många år. Synen som mötte Nils vid hans första besök en snålkall senvinterdag var inte särskilt tilltalande. Ön bestod mest av klippor, ljung och några ängar, där det längre tillbaka i tiden hade bedrivits lantbruk. En skyddad trädgård doldes bakom husen. I den växte en ståtlig kastanj, några höga pilar och en liten allé av hagtorn. För övrigt fanns det nästan inga träd på ön. Några få exemplar hade överlevt den kraftiga sydvästliga vinden som obehindrad svepte in från havet när det stormade och tvingade träden att söka skydd genom att växa närmast horisontalt längs klippgrunden.

Ett av de få träd som växte på Florö utanför trädgården

Medan husen restaurerades av kunniga hantverkare i trakten, bestämde sig Nils för att plantera träd. Hans ungdomsvän och granne professor The Svedberg, som bodde på Fläskö i det glada gula huset "Flava" - döpt efter den gula strandvallmon, tyckte det var fel. Man ska låta naturen vara som den är, ansåg han. Nils stod på sig och hade en förebild i sin far Peter S., som också var läkare samt chef för Kustsanatoriet på Styrös, en ö i Göteborgs södra skärgård.

I forna tider var Bohuslän och en större del av skärgården skogbeväxt, men vid slutet av 1800-talet då fadern köpte mark på Styrös, bestod ön mest av kala klippor och ljunghedar. Skogsskövlingen hade börjat tidigt och de väldiga ekskogarna hade dukat under.

Otänkbar skog blev möjlig

Det ansågs länge att det var otänkbart att plantera skog på ön. På den kunde absolut inga träd rota sig! En förmögen göteborgare, Gustaf Arre, hade en annan mening och stiftade ett sällskap "med syfte att anlägga och underhålla skogs- och parkplanteringar, vägar, promenader och vattenbrunnar samt vad i övrigt kunde vara till nytta och trevnad för ön". Peter S. var en entusiastisk medlem och styrelsens ordförande under åren 1899-1909. Det blev en oerhörd mängd barr- och lövskogsplantor som genom sällskapets försorg sattes ut. Bara under arbetsåret 1906-07 planterades inte mindre än 76.500 stycken, huvudsakligen tall och gran men även ek, björk och ask på Styrös. De planterades av skolbarn från Göteborg under ledning av en länsskogvaktare.

Det var ett omfattande och krävande arbetsfält "...och det ska lända sällskapet till ovärderlig förtjänst att av kala klippor och medelmåttiga betesmarker ha omskapat en lummig och vacker västkustö på vilka skogsdungar, parker och alléer bereda ögonfägnad och skänka vederkvickelse", skrev Otto R. Landelius 1924 i en artikel och hedrade även Nils far för hans insats.

Med en sådan förebild är det knappast förvånande att Nils med liv och lust ägnade sig åt att försöka göra även sin lilla ö till ett grönskande paradiset. Det blev den fritidssysselsättning som jag tror gav honom mest glädje i de återstående åren av hans liv. Redan första året planterades 7.000 trädplantor i en dalsänka mitt på ön. Lantbruksskolan i Dingle ställde upp med råd och anskaffning. Skolklasser från folkskolan i Hamburgsund kom ut och hjälpte till

med själva planteringen. Det rörde sig huvudsakligen om tall och gran, men även en hel del lövträd. Nästa programpunkt omfattade en vindskyddsplantering av dubbla rader träd kring ängarna. För att lyckas med den, lät Nils bygga spjalade träpalissader mot öns oskyddade västra strand, vilket visade sig mycket effektivt. Mellan de dubbla träraderna planerades gångstigar. Överallt där det fanns blåshål, tätades de - i trädgårdens sydsida med hjälp av en stenmur med port, mellan husen byggdes täta trädväggar med dörrar för genomgång. Det var dock inte bara blåsten som skapade problem. Det var ont om både vatten och jord.

För att skaffa vatten till planteringarna, grävdes en brunn på stora ängen närmast trädgården och runt den anlades en köks-trädgård för grönsaker, jordgubbar och bärbuskar. Ganska snart kunde den försörja hushållet under hela sommaren. Det blev mycket vattning. Särskilt efter ny planteringar och i torkperioder. Då måste alla på ön ställa upp och bära vatten. Vi barn tyckte våra armar blev väldigt långa av att bära alla vattenfyllda spänner och kom på oss med att allt oftare speja efter regnmoln på himlen. Elektricitet kom först 1953 till ön. Dessförinnan fick vattnet pumpas upp för hand.

Den tredje programpunkten var den svåraste att genomföra. Nu rörde det sig om att plantera träd på de höga kala klipporna som reste sig väster och öster om bebyggelsen på ön. Nils använde vad han kallade bunkermetoden. Först lades i en skreva, eller på en någorlunda flat håll, en ring av större stenar som fylldes med jord. I var och en planterades en trädplanta. Bunkrarna mätte ca. 1,5 - 2 m i diameter och placerades så nära varandra att de beräknades så småningom växa ihop genom att nedfallande barr och löv ökade jordlängden. Detta tillät i sin tur trädens rotsystem att sprida sig. Systemet fungerade utmärkt, men var ytterst arbetsintensivt. Tungast stenar måste bäras upp och ju längre arbetet fortsatte, desto längre var man tvungen att gå för att hitta dem. Det samma gällde all jord som bars i fyllda spänner från olika områden på ön. Därtill kom bevattningen, också den skedde via

Slutresultatet, ett blommande, grönskande Florö

spänner fyllda från brunnen på ängen. Nils hade två medarbetare under sommaren och deltog i alla skeden. "Jag undrar hur många ton jord jag själv har burit upp", minns jag honom förnöjt utbrista efter en dags speciellt hårt arbete.

Det sista stadiet av planteringarna var säkert det roligaste. Vid det laget hade all större plantering ägt rum och växte planmässigt, så Nils började med experiment. De gav anledning till att man började tala om Florös exotiska trädgårdar. På ladugårdsplan planterades mullbär och valnötsträd, vita och lila syrener, murgröna som snabbt täckte hållarna och en spaljerad av rikt bärande päronträd. Trädgården dekorerades ned höga vita liljor, vårlökar, jasmimbuskar och ett fikonsträd, som en gång bar frukt. Vinrankor mot en håll hade så stor framgång att en skördefest kunde äga rum några år senare. Kring byggnaderna sattes spaljéer av äpple och persikoträd m.m. Listan på alla försök är mycket lång, men nämnas bör nog också dammen med de sällsynta röda näckrosorna. En del experiment gick bra, en del blev offer för de kalla krigsvintrarna på 1940-talet. Efter dem lät Nils naturen ta över och hade lyckan att få leva länge nog för att se sitt verk fullbordas. Florö hade blivit den grönskande ö han drömt om att skapa.

Maj 2004

Agneta Silfverskiöld Newton